

van de hoovaardij afgegrist. In deze samenleving zonder vrouwen is hij mensch met menschen. Ze zijn de jagers op een in alle elementen hen belagend wild. Ze besluipen het zooals het hen besluipt en zoodra het, levend, gewond of dood, hun in handen valt wordt het geëerbiedigd. Ze volgen, voorzoover mogelijk, de regels van dit spel. Allen ontgoochelden voorspellingen ten spijt, die op zich zelf reacties tegen vooze opgewondenheid zijn, zal het later door de kunstenaars in zijn waren aard onthuld en vastgelegd worden.

Het betreft niet *Déroulède* of *Rostand* na te doen, de ophef van geëxalteerde lofzangen is met den romantischen rompslomp van militair vertoon vergaan. De tegenwoordige soldaat is een mecanicien. Dit is een oorlog met opeengeklemd tanden. Wie het laatste kwartier haalt wint. Voor den Franschman staat het lot van zijn land, zijn volk op het spel. Het Fransche land en volk, dat is het blonde licht over de Seine en om de olmen, in welk getijde ook, dat is de kathedraal van Chartres en de Eiffeltoren, het is de Loire, de tuin des lands, het bonte Marseille en het barre Bretagne, de murmelende fonteinen van een oud stadje in de Provence, waar de Latijnsche aarde blootligt, de romantische Elzas en de stijl van Versailles, de levende hoofschheid van architectuur en het realisme van zijn schilderkunst, het humanisme en de op het dorre af verfijnde vertakkingen van een eeuwenoude cultuur, die, telkens weer, dikwijls op het onverwachtst, loten schiet, het is een klimaat en een pareling van wijn, de zoete weelde van koren en wingerd, de heuveling van een landschap en de wulpschheid van een stroom, de klank van een stem en het tjuiken van een vogel, een vers, dat zich de eeuwen door zingt, een bestending gelijk een donkere toon onder het helle ruischen van bovenstroomen.

Fernand Gregh schreef: „Aan Lauter en Saar worden Corneille, Racine, Molière, Hugo, Vigny, Baudelaire en Verlaine verdedigd”. Vóór hem zei Gautier: „On bat maman, j'accours.” Aan een onaanzienlijk huis in de buurt van het Luxembourg leest men op een gevelsteen, dat er een dichter woonde, die in den vorigen oorlog sneuvelde ter verdediging van deze straat. Die dingen uit te spreken wordt van de poëzie verwacht. Alleen den frivolen komt ze ijdel voor. Ze kan zijn het geweten van een volk, de spiegel van zijn ziel. Den schrijvers en uitgevers is het onmogelijk werkloos te blijven. Den dichters in de eerste plaats houden deze gebeurtenissen voor, dat het leven ernstig en gevaarlijk is, anders dan de Gideaansche stelling van het *vivre dangereusement*. De dichtkunst vindt den zin van het menschelijke terug, wat een vrijbrief is noch voor een veto tegen „hermetische” poëzie noch voor het populisme of verwante stroomingen.

Tijdens het keizerrijk was de republiek het liefelijkst; gedurende den vorigen oorlog